

ХУЛОСАИ

шурои диссертатсионии 6D.KOA-079 назди Институту фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори шурои диссертатсионӣ аз 13.06.2026, № 50

Дар бораи сазовор донишани Расулзода Аслам Зафар, шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ.

Диссертатсияи Расулзода Аслам Зафар дар мавзӯи «Мақом ва ҷойгоҳи ҳизбҳои сиёсӣ дар системаҳои интиҳоботӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ ба ҳимоя дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-079 назди Институту фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон 28-уми март соли 2026 (Протоколи №41) қабул гардидааст (734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33; фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 октябри соли 2024, №364 ш/д).

Довталаби дараҷаи илмӣ Расулзода Аслам Зафар 26 – уми ноябри соли 1993 таваллуд шудааст. Соли 2016 Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро аз рӯи ихтисоси сиёсат ва идораи давлатӣ хатм намудааст. Номбурда бо фармоиши ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 28 сентябри соли 2022, №352-05 ҳамчун унвонҷӯи кафедраи равандҳои сиёсӣ дар Тоҷикистони факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон қабул карда шудааст.

Айни ҳол ба ҳайси ходими калони илмӣ шуъбаи ШМА ва Канадаи Институту омӯзиши масъалаҳои давлатҳои Осиё ва Аврупои Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон кор ва фаъолият намуда истодааст.

Диссертатсия дар кафедраи равандҳои сиёсӣ дар Тоҷикистони факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон омода шудааст.

Роҳбари илмӣ: Сафарализода Хучамурод Қуддусӣ – доктори илмҳои сиёсӣ, профессори кафедраи равандҳои сиёсӣ дар Тоҷикистони факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Муқарризи расмӣ:

Шарифзода Лоҳутӣ Шариф – доктори илмҳои сиёсӣ, муовини директори Маркази тадқиқоти стратегияи назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;

1. **Муродова Гулчеҳра Рузибоевна** - номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент, мудири кафедраи сиёсатшиносии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, ба диссертатсия тақризи мусбат додаанд.

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон (ш. Душанбе) дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби мудири кафедраи фанҳои гуманитарӣ, номзади илмҳои сиёсӣ, дотсент Неъмонов Ҷ.М., эксперт (омодасозии лоиҳаи тақризи) номзади илмҳои фалсафа, дотсент Шарипов М.И. ва ҷониби илмӣ маҷлис Қурбонова Г.Т. имзо гардида, аз ҷониби ректори Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон, доктори илмҳои техника, профессор Назарзода Хайрулло Холназар тасдиқ шудааст, таъкид менамояд, ки рисолаи диссертатсионии Расулзода Аслам Зафар дар мавзӯи «Мақом ва ҷойгоҳи ҳизбҳои сиёсӣ дар системаҳои интиҳоботӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 - Ниҳодҳо, равандро ва технологияи сиёсӣ дар сатҳи зарурӣ анҷом ёфта, аз ҷиҳати мазмун ба 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 - Ниҳодҳо, равандро ва технологияи сиёсӣ мебошад.

Расулзода Аслам Зафар вобаста ба мавзӯи диссертатсия 5 мақолаи илмӣ дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр намудааст. Инчунин аз рӯйи мавзӯи диссертатсия дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ 3 маърузаи илмӣ ҷоп намудааст. Интишороти доктара ба талаботи бандҳои 34-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 (бо тағйири иловаҳо бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295) тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ мебошад. Натиҷаҳои асосии диссертатсия ва хулосаҳои таҳқиқот дар мақолаҳои илмӣ муаллиф инъикос ёфтаанд:

I. Мақолаҳои илмӣ, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

1. Расулов, А.З. Мавқеи ҳизбҳои сиёсӣ дар системаи сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / А.З. Расулов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2024. – №6-1. – С. 298-304. – EDN KVPQCH
2. Расулов, А.З. Ҳизбҳои сиёсӣ ҳамчун субъекти системаи интиҳоботӣ: ҷанбаҳои назариявӣ методологии масъала [Матн] / А.З. Расулов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-

иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2023. – № 10-2. – С. 267-276. – EDN TSDHUF

3. Расулзода, А.З. Омӯзиши асосҳои назариявии ташаккулёбии парламентаризм ва фаъолияти парламентии ҳизбҳои сиёсӣ [Матн] / А.З. Расулзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2024. – № 12. – С. 403-411. EDN: UVBPKV
4. Расулзода А.З. Системаҳои интиҳоботӣ ва нақши онҳо дар раванди сиёсии ҷомеаи демократӣ [Матн] / А.З. Расулов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2025. – № 4. – С.286-293. EDN: AEPNKS
5. Расулзода, А.З. Нақши ҳизбҳои сиёсӣ дар низоми интиҳоботии ШМА ва Канада [Матн] / А.З. Расулзода // Осиё ва Аврупо. – 2025. – № 1 (21). – С.92-99. EDN: TKWGNH

II. Маърӯзаҳои илмӣ дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ

6. Расулов, А.З. Нақши ҳизбҳои сиёсӣ дар системаи интиҳоботӣ [Матн] / А.З. Расулов // Мақом ва нақши Ҷумҳурии Тоҷикистон дар инкишофи геополитикии минтақа: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ (ш.Душанбе, 29 августи соли 2023). – Душанбе: ДМТ, 2023. – С.230-245.
7. Расулов А.З. Фаъолияти ҳизбҳои сиёсӣ дар шароити ташаккулёбии ҷомеаи иттилоотӣ [Матн] / А.З. Расулов // Шабакаҳои иҷтимоии интернетӣ ҳамчун таҳдиди воқеӣ ба амнияти миллӣ: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-назариявӣ (ш.Душанбе, 29-уми ноябри соли 2022). –Душанбе: ДМТ, 2022. –С.325-229.
8. Расулзода, А.З. Роҳҳои баланд бардоштани самаранокии фаъолияти ҳизбҳои сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар системаи интиҳоботӣ [Матн] / А.З. Расулзода // Таҳлили омилҳои иҷтимоӣ ва фарҳангии рушди ҷомеаи пасошуравии Тоҷикистон: маводи конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ назариявӣ (ш.Душанбе, 29-уми апрели соли 2025). –Душанбе: ДМТ, 2025. –С.427-437.

**Ба автореферати диссертатсия тақризҳои муҳаққиқони зерин ворид
шудаанд:**

Мадвалиев Ҷ.А. – номзади илмҳои сиёсӣ, саромӯзгори кафедраи сиёсатшиносӣ ва муносибатҳои байналхалқии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав. Тақриз мусбат аст, эрод надорад.

Арбобзода Б. – номзади илмҳои фалсафа, мудири кафедраи сиёсатшиносӣ ва идораи давлатии Донишгоҳи давлатии Данғара. Тақриз мусбат аст ва чунин эрод дорад:

1. Дар баъзе мавридҳо таҳлили омори оид ба иштироки ҳизбҳои сиёсӣ дар маърақаҳои интихоботии Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳдуд ба назар мерасад.

2. Ҳамчунин, хуб мешуд агар муаллиф масъалаи иштироки фаъоли электоратро бо таъсиррасонии ҳизбҳои сиёсӣ васеътар баррасӣ менамуд.

Ҷобиров И.Ф. – номзади илмҳои сиёсӣ, муовини декан оид ба илми факултети ҳуқуқшиносии Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон. Тақриз мусбат аст ва чунин эродҳо дорад:

1. Дар баъзе мавридҳо муаллиф ҳангоми таҳлили таҷрибаи давлатҳои хориҷӣ имконияти истифодаи таҳлили муқоисавии амиқтарро дошт, аммо истифода накардааст.

2. Хуб мешуд агар масъалаи таъсири шабакаҳои иҷтимоӣ ва технологияҳои рақамӣ ба фаъолияти ҳизбҳои сиёсӣ дар раванди интихоботӣ васеътар баррасӣ мегардид.

Абдуев Х.Н. – номзади илмҳои сиёсӣ, омӯзгори калони кафедраи фалсафа ва сиёсатшиносии Донишгоҳи аграрии Тоҷикистон ба номи Шириншоҳ Шохтемур. Тақриз мусбат аст, эрод надорад.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо назардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 ва Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26-уми июни соли 2023, таҳти №295 тасдиқ шудааст, интихоб ва таъин гардидаанд. Интихоби муқарризон ва муассисаи пешбар бо он асоснок карда мешавад, ки онҳо дар мавзӯи таҳқиқшуда таҳқиқоти илмӣ анҷом додаанд ва мутахассисони мавзӯи диссертатсионӣ маҳсуб меёбанд.

Муассисаи пешбар - Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон дар самти омӯзиши масъалаҳои муҳимми ҳаёти сиёсии ҷомеа, раванди сиёсӣ ва ҳизбҳои сиёсӣ сахми назаррас дорад.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

- дар заминаи омӯзиши алоқамандии ҳизбҳои сиёсӣ ва системаи интихоботии Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолияти ҳамаҷониба ва бисерҷанбаи ҳизбҳои сиёсии кишвар таҳлил гардида, бо назардошти ҷанбаҳои меъёрию ҳуқуқӣ ва равандҳои воқеии сиёсӣ мавқеъ ва ҷойгоҳи

онҳо дар системаи интихоботии Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дода шудааст;

– пайдоиши ҳизбҳои сиёсӣ ва шаклҳои зоҳиршавии онҳо таҳлил гардида, хусусиятҳои хоси раванди ташаккулёбии ҳизбҳои сиёсӣ дар замони муосир нишон дода шудаанд;

– таъсири ҳизбҳои сиёсӣ ба рушди системаи интихоботии ҷомеаи муосир нишон дода шуда, нақши онҳо дар рушди ниҳодҳои демократии ҷомеа асоснок карда шудааст;

– хусусиятҳои раванди ташаккулёбии системаи ҳизбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқ гардида, заминаҳои муҳимтарин ва омилҳои таъсиррасон ба ин раванд нишон дода шудаанд;

– нақш ва мавқеи ҳизбҳои сиёсӣ дар ташаккули системаи интихоботии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳқиқ гардида, дурнамои таъмини рушди системаи ҳизбӣ дар кишвар муайян карда шудааст;

– фаъолияти ҳизбҳои сиёсӣ дар раванди интихобот баррасӣ ва арзёбӣ гардида, хусусиятҳои хоси он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дода шудаанд;

– роҳҳои баланд бардоштани самаранокии фаъолияти ҳизбҳои сиёсии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар системаи интихоботии кишвар баррасӣ гардида, вобаста ба ин масъала тавсияҳои амалӣ пешниҳод карда шудаанд.

Аҳамияти назариявии таҳқиқот бо он асоснок карда шудааст, ки: таҳқиқи нақш ва мавқеи ҳизбҳои сиёсӣ дар низоми интихоботии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси равишҳои назариявии сиёсатшиносӣ, ҳуқуқи конститутсионӣ ва ҳуқуқи интихоботӣ таҳлили ҳамаҷонибаро тақозо менамояд. Ҳам асосҳои конститутсионӣ ва ҳуқуқии фаъолияти ҳизбҳои сиёсӣ ва ҳам омилҳои, ки ба нақши онҳо дар раванди интихобот таъсир мерасонанд, бояд ба назар гирифта шаванд. Натиҷаҳои таҳқиқот имкон медиҳанд, ки хусусиятҳои фаъолияти низоми ҳизбии Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шуда, дурнамои рушди он, тавсияҳо оид ба тақмили қонунгузори интихоботӣ ва баланд бардоштани нақши ҳизбҳои сиёсӣ дар раванди сиёсии демократӣ таҳия карда шаванд.

Натиҷаҳои бадастовардаи докталаби дараҷаи илмӣ дар воқеияти ҷамъиятӣ татбиқи васеи хешро пайдо менамоянд. Натиҷаҳои амалии таҳқиқотро метавон дар раванди таҳлил ва омӯзиши масъалаҳои гуногуни маърақаҳои интихоботӣ, тақмили системаи интихоботӣ, баланд бардоштани самаранокии фаъолияти ҳизбҳои сиёсӣ истифода намуд. Маводи диссертатсия дар раванди таълими илмҳои сиёсӣ, инчунин дар таҳияи барномаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсӣ метавонанд истифода шаванд. Инчунин, натиҷаҳои амалии таҳқиқотро бештар

ҳангоми таҳия ва такмили барномаҳои сиёсии ҳизбҳои сиёсӣ ва ташаккули низоми интиҳоботӣ истифода намудан мумкин аст.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки диссертатсияи мазкур дар заминаи омӯзиши доираи васеи адабиёти илмию назаривӣ ва таҳлили сарчашмаҳои мухталифи иттилоотӣ таҳия гардидааст. Барои асоснок кардани тезисҳои диссертатсия маводи расонаҳои хабарии дохилию хориҷӣ, ҳуҷҷатҳои расмӣ, аз ҷумла баромаду суҳанрониҳои Сарвари давлат, санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ, концепсия ва стратегияҳо истифода шудаанд. Барои ба вуҷуд овардани ягонагии дохилии сохтори диссертатсия методҳои системавӣ ва институтсионалӣ истифода шудаанд.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ. Таҳқиқоти мазкур аз ҷониби довталаби дараҷаи илмӣ мустақилона анҷом дода шудааст. Муаллифи диссертатсия тули 3 соли охир ба ҷамъовариҳои адабиёти илмӣ машғул гардида, солҳои 2022-2025 ба коркарди маводи ҷамъоваришуда, таҳлили онҳо ва таҳияи мақолаҳои илмию маърузаҳои илмӣ машғул шудааст. Тавсияҳои довталаби дараҷаи илмӣ оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот дар асоси хулосаҳои илмии диссертатсия ва мушоҳидаҳои шахсии муаллиф пешниҳод шудаанд.

Маҷлиси шурои диссертатсионӣ аз таърихи 13 июни соли 2026 дар бораи сазовор донистани Расулзода Аслам Зафар барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2. Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияи сиёсӣ қарор қабул намуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ 13 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм аз рӯйи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда 3 нафар.

Аз 13 нафар иштирокчиён, ки дар маҷлиси шуро ҳозир буданд, овоз доданд: тарафдор – 13, муқобил – нест, бюллетенҳои беэътибор – нест.

Раиси Шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои сиёсӣ

/ Қувватзода С. З.

Котиби илмии

Шурои диссертатсионӣ,
номзади илмҳои сиёсӣ

/ Сангинов Н.Н.

13.06.2026